

PLAV!

PŘEKLADATELÉ LITERÁTI AUTOŘI VYKLADAČI

PÁTEK 1.4.2005

č. 27

Dětská literatura nejen pro děti

Tentokrát jsme se rozhodli vypátrat dosud nepublikované překlady textů, které nás, „dospěláky“, mohou alespoň na chvíli vrátit do přehledného a povzbudivého světa, kde je každý padouch většinou po zásluze potrestán. . .

Tedy většinou, neboť i někteří autoři dětské literatury už začínají poněkud relativizovat. Italský spisovatel Gianni Rodari, nositel Ceny Hanse Christiana Andersena, prestižního mezinárodního ocenění za knihy pro děti, například vybavil svoji verzi příběhu o Pinocchiovi hned třemi konci: jedním pro čtenáře-realisty a dvěma pro vyznavače mravních naučení. Děti si mohou vybrat. A dospělí se mohou divit, kam až dospěla demokratičnost dnešních pohádek.

I další texty ovšem přicházejí s různými pozoruhodnými zlepšováky. Třeba s úsporným poskytováním slov na příděl (to napadlo švédského spisovatele Tage Danielssona) anebo s člunem, který má špunt ve dnu, aby se z něj dala vypouštět voda (to zase napadlo amerického básníka Shela Silversteina).

A pokud jste už zapomněli, jakpřimět kamarády, aby za vás natřeli plot a ještě vám za to byli vděční, případně jak zpracovat pedantickou tetičku, která se z vás v jednom kuse pokouší udělat slušného člověka, pak se samozřejmě musíte znovu začíst do překladu Twainových Dobrodružství Toma Sawyera – nejlépe v novém překladu Jany Mertinové, který otiskujeme sice jenom v ukázce, ale zato mnohem dřív než Albatros!

Standa Rubáš

Ingvar Ambjørnsen: Smrt na Hlavním nádraží

první díl ze série detektivek pro děti Pelle a profík

Když mi bylo asi pět, otec se mnou začal hrát Člověče nezlob se. Netušil, co to způsobí. Protože od té doby propadnu každé hře, do které se pustím. Hraju monopol, scrabble, domino i šachy. V šachách mě ostatně vždycky porazí můj kamarád Profík, který bydlí v domě pod námi. Ale jak jistě tušíte z jeho přezdívky, je to profík v mnoha ohledech. Ve škole i mimo ni.

Jenže dneska tu Profík není a já právě prohrál pětasedmdesát korun na automatech na hlavním nádraží. Nebylo by to nic tak hrozného, kdyby to nebyla přesně polovina sumy, co jsem dostal od matky, abych si koupil ve výprodeji džíny.

Jenom aby bylo od začátku v jedné věci jasno. Naši rozhodně nejsou ani trochu při penězích. Jsme na tom dost bledě. Matka sedí v pokladně v divadle a otec lítá po světě, háro do půli zad a prohlašuje, že je umělec. A skoro pořád je švorc.

Proto to byl mírně řečeno dost průšvih. Taky jsem samozřejmě měl špatné svědomí. Moc dobře jsem věděl, jak matka musí na tolik peněz dřít. Prodávat lístky nudným patronům, co se chtějí v divadle mrknout na Ibsena a tak. Dokonce jsem dostal přednost před ségrou. Tenhle měsíc prý musím dostat nové kalhoty do školy já. A ona si ve školce zničí novou kombinézu až příští měsíc.

Počasi taky nestálo za nic. Na konci listopadu je v Oslu stejně hnusně jako všude jinde. Bylo pět odpoledne a od fjordu přšlo skoro vodorovně. Jako by nad městem číhal nějaký zlý duch. A když jsem vyšel ven a hned mě do obličeje šlehla plískanice, napadlo mě, že už se možná snesl dolů a zařal mi drápy až pod šálu.

Ale ne. Přece nebudu mít předsudky. Musím si to všechno pořádně rozmyslet. Najít nějaké vysvětlení pro matku. A Pelle Pettersen, tak se totiž jmenuju, nejlíp přemýšlí někde ve snackbaru, kolu a hamburger na stole před sebou. A tak jsem hned do jednoho zašel.

Bylo tam narváno. Objednal jsem si přesně to, co jsem říkal, a našel si místo u stolu, kde nebylo úplně přecpáno. Seděli tam dva Pákistánci mého věku, pili kafe a rychle spolu mluvili jazykem urdu, a nějaká holka, co měla ve tváři ještě víc uhrů než já, což je co říct, pila kolu a zírala ven. Taková nevtíravá společnost mi docela seděla.

Jenže moje situace se jenom tím, že sedím u stolu s lidmi, co mě neotravují, nezlepší. Co mám říct matce? Že mě někdo okradl? To byla trochu chabá výmluva. Nás si zloděj málokdy vyhlídne, protože patnáctiletí kluci neběhají po ulici s kapsami plnými peněz.

Když jsem byl s kolou asi v polovině, uviděl jsem poprvé Lenu. Tedy ne že bych hned věděl, že ta dlouhonohá holka, co vešla dovnitř, se jmenuje Lena, ale to je jedno. Hlavní bylo, že se mi srdce rozběhlo jak o závod! Ta byla hezká! Strašně hezká! Už z dálky jsem viděl, že má modré oči, ale trochu šikmé, co vypadají jako čínské, a přes límec džínové bundy jí visely lesklé tmavé vlasy.

Když mám mluvit s holkama, chovám se jak pitomec. V časopisech se sice píše, že je to v mém věku normální, ale to mě moc neutěšuje.

Naházela do sebe chipsy, vypila kolu, a když skončila, obrátila ke mně ty svoje čínský modrý žárovky a podívala se tak, že se mi zatočila hlava.

„Máš oheň?“

Já jsem ale idiot, pomyslel jsem si. Chodím po světě a v kapse nemám zapalovač, i když nekouřím. Člověk ho přece potřebuje kaž-

dou chvíli, ne? Zapálit si ohníček v lese, podpálit papírový svinstvo, co se válí na dvoře. Anebo prostě připálit krásným holkám!

„Sorry,“ řekl jsem. „Já nekouřím.“

To „sorry“ jsem líně procedil levým koutkem, ale stejně jsem litoval, že nekouřím jako ostatní kluci ve třídě. Ať je to sebenezdravější. Měl jsem nepříjemný pocit, že na mě kouká jako na mimino.

Jeden z těch pákistánských kluků jí připálil. Zazubil se na ni neodolatelně bílým chrupem. Ani uhřík ve tváři! Už aby hoši vypadli. To kafe pijou celou věčnost.

„Hrozný počasí,“ vyhrkl jsem.

„Ti povím, vloni touhle dobou jsem byla na Mallorce, to byla jiná,“ řekla jen tak mimochodem.

No nazdar, a je to tady. Nejen že jsem pitomeček, co nekouří, ale ani na Mallorce jsem nebyl. Moje cestování obnáší všeho všudy jeden výlet do Dánska.

„Do háje, dneska jsem něco zblbl,“ obrátil jsem list.

„A co?“

„Dostal jsem od matky prachy na džíny. A prohrál jsem je tady ve Forbesu.“

Rozesmála se. Páni, ta se teda uměla smát!

Pořád jsem ještě neutekl.

„Všechno?“

„Ne, všechno ne. Zbylo mi šedesát kaček. Jenže jsme na tom doma dost blbě. Mám takovej pocit, že z toho matku asi klepne.“

Trochu se přestala smát. „Promiň. Nechtěla jsem se se ti smát. Je máma dobrá?“

„Jo, sice trochu střelená, ale dobrá.“

Pověděl jsem jí, že matka nosí barevné indické šaty a všelijaké jiné věci. „Zkrátka taková hipízačka.“

Kousla se do rtu a podívala se na mě: „Víš co, myslím, že ti můžu pomoci.“

„A jak? Za těch šedesát mi džíny ušiješ?“

Zavrtěla hlavou. „Dej mi prašule a počkej. Promluví s jedním týpkem. Za půl hodiny jsem zpátky.“

Už když jsem sáhl do kapsy a dával jí peníze, projelo mi hlavou, že Pelle Pettersen je největší idiot na světě. Ale všechno jsem jí stejně dal.

„Dík. Jakou máš velikost? A jak se vůbec jmenuješ?“

„Pelle. A nemám tušení, jakou mám velikost. Vždycky si je musím zkusit.“

„Tak vstaň, prohlídnu si tě!“

„Asi jako já,“ kývla hlavou.

„Nejsem větší?“

„Rozhodně nemáš delší nohy,“ a měla pravdu.

Když odešla, usilovně jsem přemýšlel. Buďto už nikdy neuvidím ani tu kočku, ani peníze, anebo si za půl hodiny oblíknu vlastnoručně ukradené džíny.

Musím si dát pozor, abych té hráčské vášni nepropadl úplně a neskončil na šikmé ploše.

Přinesla je. Ale znovu tady byl problém. Nechtěl jsem se s ní jen tak rozejít, chci ji ještě vidět.

„Nemohla bys mi. . . Chci říct, nedala bys mi telefon?“

Zatvářila se divně. „Já nevím, Pelle, víš. . . moje máma. . .“ Znervózněla.

Napsal jsem jí svoje číslo a adresu na krabičku cigaret. „Zavolej, anebo zaskoč, naši jsou dobrý. Střelený, ale dobrý.“

„Tak jo, Pelle.“ Vstala a já s ní. Dala mi měkkou pusku na tvář – a byla pryč.

Vůbec si nepamatuju, jak jsem došel domů.

Měl jsem pocit, jako by matka tušila, že se něco děje. Matky na to mají nos. Celou dobu, co jsem do sebe házel polovychladlé karbanátky a ona myla nádobí, jsem se nemohl ubránit dojmu, že si mě koutkem oka prohlíží.

Když jsem dojedl a podával jí prázdný talíř, řekla:

„Tomu říkám koupě! Takové kalhoty za tu cenu!“

„Člověk musí mít štěstí,“ řekl jsem.

„Na tváři máš rtěnku,“ řekla a otočila se zase k nádobí. „A jedl jsi nožem a lžicí!“ rozesmála se. „Tak, tak, tys měl dneska asi opravdu štěstí!“

„Nech toho, prosím tě,“ řekl jsem. „Jenom jsme potkali sestru jednoho kámoše!“

Otec a malá ségra leželi na gauči a dávali si šlofíka. Malá My ležela tátovi na břicho a držela se mu rukama za fousy. Zastavil jsem se, díval jsem se na ně a drhl jsem si tvář.

Jedno otcovo víčko se líně zvedlo. Zakoukalo se na mě modré oko.

„Levá,“ řekl. „Je to levá tvář, ta druhá!“

Otočil jsem se na patě a zapadl jsem do svého pokoje. Práskl jsem za sebou dveřmi a zařval jsem, aby mě slyšeli: „Já se z vás snad zblázním!“

Ségra tiše zavrnila ze spaní.

Lena nevolala. Pokaždé když zazvonil telefon, vyskočil jsem. Ale byli to jen otcovi kamarádi a matčiny přítelkyně, nebo otcovy přítelkyně a matčini kamarádi. A ještě volala babička z Dröbaku a pravila, že už nás neviděli celou věčnost, a tak musíme přijet. Matka jí řekla, to víš, že jo, nikoho se na nic neptala a slíbila, že přijedeme hned o tomhle víkendu.

Otec se trochu bránil, ale ségra byla samozřejmě nadšená.

Já řekl, že nepojedu ani náhodou. To uhodli, že tam budu celou neděli poslouchat dědu, jak pořád dokola opakuje historiky z války. Už je fakt snad senilní. V životě jsem nezažil nikoho, kdo by mluvil tolik a tak nahlas o ničem! Pomyšlení na výpravu k nim do pustiny po tvrdém týdnu ve škole jsem prostě nesnesl.

Matka nejdřív měla námitky. Ne že bysme se hádali, ale brblala. Otec chtěl, aby už přestala, tak se mě zastal.

„Tak kluka nech, ať nejede!“ Mluvil s plnou pusou, jedl rybu a plival kosti. „Snad to tu sám zvládne, ne?“

„O to nejde,“ řekla matka. „Ale zklame maminku a tatínka!“

„Věř si tomu nebo ne, ale já měl ve škole fakt tvrdej tejdén,“ řekl jsem. „A tak se mi nezdá spravedlivý, že mám obětovat volnej víkend jen proto, abych někoho nezklamal. Kromě toho tomu stejně nevěřím. Jakmile tady s naší malou slečinkou zvednete kotvy, hodíte všechno za hlavu.“

„Má pravdu,“ řekl otec, „můžeme jim něco nakukat. Třeba že Pelle leží v nemocnici se zápallem mozkových blan nebo něco takovýho.“

„To tedy nebylo moc vtipný,“ řekla matka.

Ale už se o tom nemluvalo.

Vyhrál jsem.

Jen abych vyjádřil svou vděčnost, mírně jsem otce pod stolem kopnul.

A začal jsem počítat hodiny do pátku odpoledne.

Během víkendu, kdy je Pelle sám doma, Lena zavolá a domluví si s Pellem sraz ve snackbaru, kde se seznámili.

Koupil jsem si kolu a sedl jsem si. Nespustil jsem oči z dveří. Čekal jsem hodinu. Lena nikde. Připadal jsem si jako čím dál větší idiot. Proč tady tvrdnu a dělám ze sebe blbečka?

Nakonec jsem se rozhodl. Nalil jsem do sebe poslední lok koly a šel jsem. Tušil jsem, kde ji mám hledat. Na Hlavním nádraží. Chodil jsem asi hodinu sem tam. Nakonec jsem ji uviděl. Stála na parkovišti se dvěma dalšími dívkami. Byla opřená o auto a pila kolu z láhve.

Nesmím se na ni dívat, říkal jsem si, ještě si bude myslet, že ji pronásleduju. Ale moje nohy byly rozumnější než hlava. Daly se do pohybu. Krok za krokem jsem se jí blížil a každý další mi to bylo jasnější. Měla zvláště neohrabané pohyby a divně nakláněla hlavu. Podobou to byla Lena, a přece to Lena nebyla.

Když jsem byl dvacet metrů před ní, uviděla mě a ztuhla. Jako by se svět kolem nás zastavil, jako by všechno kromě nás dvou zmizelo.

Někdo si nás asi všiml. Těsně vedle mě zabrzdilo auto. „Ahoj, fešáku, koho tu vyhlížíš?“ Neodpověděl jsem. Někdy je to lepší. Dal jsem se do kroku směrem k Leně. Auto se rozjelo za mnou, dojelo mě a spolujezdec vyskočil. „Kam tak mažeš?“ Z druhé strany se postavil řidič a začali do mě strkat. Jenom normálně strkat. Podávali si mě jako neforemný pytel. Ze všeho nejradši bych brečel. Koutkem oka jsem viděl, jak Lena tu scénu pozoruje. Vtom jeden asi ztratil trpělivost a kopl mě.

Upadl jsem a na chvíli jsem zřejmě ztratil vědomí. Jenom z dálky jsem slyšel povědomý, mně tak milý hlas: „Vykašli se na něj, Arne, nech ho! Radši vypadneme!“

Nějaký člověk ve věku mého otce mi pomohl na nohy.

Pellemu s Profíkem se podaří za dramatických okolností odhalit tajný byt, kde zdánlivě seriózní starší pán jménem Skanseth organizuje obchod s drogami a s dívkami. Hledání je zavede i do bytu kamaráda Steina, který, jak se ukáže, o podivném obchodu ví víc.

„Nemyslete si, že jste sami, kdo o Skansethovi ví!“ vyhrkl Stein a Profík se zatvářil pochybovačně.

„Navlíkl jsem to se sestrou Ninou,“ řekl Stein. „Přidala se do jeho party, a až ho zmáčkne, chlap bude klopit prachy a Nina dostane třetinu. My na rozdíl od vás dvou jdeme na věc chytře, víte. Všechno jsme si vyfotili oknem! Celej film, to je materiálu, pánové! Teď se uvidí, jaký má to čuně nervy, protože jestli za tohle nezaplatí. . .“

„Máte ty fotky u sebe?“ zeptal jsem se a v puse mi vyschlo.

Stein se zachechtal. „Tak podívejme, našemu správňákovi Pellemu se zachtělo kouknout se na porno!“

„Tak mu vyhovíme, že jo, ať se poučí,“ řekl Stein a vytáhl žlutou obálku.

Skutečně tam nacvakali celý film, jak Stein říkal. Kvalita nic moc, takže detaily byly rozmazané. První fotky vypadaly nevinně. Skanseth a pár chlápků jeho věku sedělo kolem stolu u hořícího krbu. Jednoho jsem už několikrát viděl na nádraží. Na stole baterie lahví a sklenic. Měli rozesmáté tváře a vypadali spokojeně. Asi na takové čtvrté fotce se scéna změnila. Chlapíci svlíkli šaty a objevily se dívky, také nahé. A co na dalších fotkách ti páprdové s holkami dělali, to si umí domyslet každý hlupák. Jedna měla jednu chvíli obrácenou tvář přímo do fotoaparátu – byla to Steinova sestra Nina.

Stein netrpělivě zalistoval hromádkou fotek. „Nina už je stará, kvůli ní se ten Skanseth nesesype. Nám jde hlavně o tuhle. . .“ Položil ukazováček na jednu z posledních fotek. „Tady o tuhle! Tý je sotva patnáct! Víte asi, co to znamená, ne?“

„Jo,“ řekl Profík. „Jestli to praskne, Skanseth půjde na pár let za mříže.“

Udělal se mi špatně a chtělo se mi zvracet. Pevně jsem zavřel oči. Děvče na fotce, na které hodlal Stein zbohatnout, byla Lena.

Vyskočil jsem a utíkal pryč.

Nakonec všechno vezme do rukou Pelleho matka. Přemluví Lenu, aby šla bydlet do krizového centra, kam chodí ve volném čase pomáhat.

přeložila Jarka Vrbová

Gianni Rodari: Vychytralý Pinocchio

Byl jednou jeden Pinocchio. Ale ne ten z knížky o Pinocchioví, jiný. Také byl ze dřeva, ale nebyl to ten samý. Nestvořil ho Geppetto, stvořil se sám.

Také pořád lhal, jako ta známá loutka, a hned mu při tom rostl nos, přímo před očima. Ale byl to úplně jiný Pinocchio: když mu nos narostl, tak se vůbec nepolekal, neplakal, nežádal Fatinu o pomoc atd., ale vzal nůž nebo pilku a kus nosu si uřízl. Byl přece ze dřeva, nebo ne?, takže ho to nemohlo bolet.

A protože lhal, seč mu síly stačily, a někdy i víc, co nevidět měl dům plný špalíků dřeva.

„To je paráda,“ radoval se. „Z takového pěkně uleželého dřeva si můžu vyrobit nábytek a ušetřit za truhláře.“

A jak řekl, tak udělal. Stloukl si postel, stůl, skříň, židle, lavici i police na knihy. Když nakonec sestavoval stoleček pod televizi, dřevo mu došlo.

„No ovšem,“ řekl si, „to chce nějakou hezkou lež.“

Vyběhl na ulici a začal se rozhlížet. Vtom si to po chodníku uháněl jakýsi vesnický chlapík. Zrovinka takový ten typ, co vždycky zmešká autobus.

„Dobrý den! Víte vy, jaké dnes máte štěstí?“

„Já? Jak to?“

„Vy to ještě nevíte? Vyhrál jste sto milionů v loterii, před pěti minutami to hlásili v rádiu.“

„Není možná!“

„Jaké pak není možná . . . Prosím vás, jak se jmenujete?“

„Roberto Bislunghi.“

„Vidíte? V rádiu hlásili právě vaše jméno: Roberto Bislunghi. A jaké je vaše povolání?“

„Prodávám uzeniny, sešity a žárovky na náměstí San Giorgio di Sopra.“

„Pak není pochyb: výhercem jste vy! Sto milionů! Gratuluji!“

„Děkuji, děkuji. . .“

Pan Bislunghi nad tím nepřestával kroutit hlavou, ale byl tak rozrušený, že musel zajít do baru a zapít to sklenkou vody. Jen co dopil, začal si pomalu uvědomovat, že si přece nikdy nevsadil a že někde musela nastat chyba. Ale to už byl spokojený Pinocchio doma. Lež mu prodloužila nos tak akorát a mohl dodělat poslední nohu ke stolečku. Nařezal, postloukal, ohobloval a hotovo! Takový stolek, kdyby ho měl kupovat a platit, by ho přišel na dobrých dvacet tisíc lir. Takhle se šetří!

Když si dovybavil byt, rozhodl se, že si otevře obchod.

„Budu prodávat dřevo a zbohatnu.“

A stalo se. Lhaní mu šlo tak od pusu, že se zanedlouho stal majitelem veliké firmy se stovkou dělníků a dvanácti účetními. Koupil

si čtyři auta a dva kamiony. Těmi kamiony nejezdil na žádné výlety, přepravoval jimi dřevo. Vyvážel ho i do zahraničí.

A další a další lži. A nos rostl bez sebemenší známky únavy. Pinocchio byl čím dál bohatší. V jeho továrně teď pracovalo tři tisíce pět set dělníků a čtyři sta dvacet účetních.

Pak mu ale začala docházet fantazie. Když chtěl přijít na nějakou novou lež, musel se vydat ven, poslouchat, jak lžou dospělí a jak lžou děti, a pak to po nich opakovat. Lži ostatních ale většinou nestály za nic a nos po nich povyroستl vždycky jen o pár centimetrů.

A tak se Pinocchio rozhodl, že si na několik dní měsíčně najme rádce. Ten trávil osm hodin denně ve své pracovně, vymýšlel lži a zapisoval je na papírky, které odevzdával svému zaměstnavateli.

„Řekněte, že kopuli chrámu svatého Petra ve Vatikánu jste postavil vy.“

„Řekněte, že městečko Forlimpopoli má kolečka a že si může vyjet do přírody.“

„Řekněte, že jste šel na severní pól, vykopal tam díru a vylezl na jižním pólu.“

S rádcem se vydělávalo hladce. Ale k večeru ho z toho neustálého vymýšlení bolívala hlava.

„Řekněte, že Mont Blanc je váš strejda.“

„Že sloni nespí ani vleže, ani vestoje, ale že na noc udělají stojku na chobotu.“

„Že řeku Pád už nebaví vlévat se do Středozemního moře a že se radši bude vlévat do Indického oceánu.“

Teď, když měl Pinocchio spoustu, opravdu spoustu peněz, neodřezával si už nos sám. Měl na to dva specializované pracovníky v bílých rukavičkách a s pilkou ze zlata. Pinocchio jim platil dvojnásob: jednak za odvedenou práci, a jednak za to, že drží jazyk za zuby. Občas je po zvláště plodném dni pozval i na sklenici vody.

První závěr

Pinocchio bohatl každým dnem. Ale nemyslete si, že to byl nějaký lakota. Například svému rádcovi dával i dárečky: větrový bonbón, lékořicovou tyčinku, známku ze Senegalu.

Celá ves na něho byla pyšná. Všichni za každou cenu chtěli, aby se stal starostou, ale Pinocchio nesouhlasil, protože se na to necítil. Nemohl na sebe vzít takovou odpovědnost.

„Když vy byste toho pro naši obec mohl udělat tolik,“ přemlouvali ho.

„Udělám, udělám i tak. Nechám postavit školku, stačí když ponese moje jméno. Do obecního parku dám lavičku, aby se staří měli kde posadit, když jsou unavení.“

„Ať žije Pinocchio! Sláva Pinocchiovi!“

Lidé byli tak spokojení, že se rozhodli mu vystavět pomník. Z mramoru, na hlavním náměstí. Představoval třímetrového Pinocchia, jak obdarovává devadesátipěticentimetrového sirotka penízkem. Pak hrála hudba. A došlo i na ohňostroj. Byla to velká sláva.

Druhý závěr

Pinocchio bohatl každým dnem a čím bohatší byl, tím byl i lakotnější. Rádci dalo spoustu práce vymýšlet nové a nové lži a už hezkou chvíli žádal o zvýšení platu. Ale Pinocchio si vždycky našel nějakou výmluvu: „No, to se vám řekne, zvýšit plat. Zrovna včera jste mi strčil lež, která stála za zlámanou grešli. Nos mi narostl o necelých dvanáct milimetrů. A dvanáct milimetrů dřeva, to nestačí ani na párátka.“

„Mám rodinu,“ bránil se rádce, „ceny brambor šly nahoru.“
„Ale ceny chleba šly dolů. Tak proč místo brambor nekupujete chleba?“

Nakonec rádce svého pána začal nenávidět. A s nenávistí se zrodila touha po pomstě.

„Já mu ukážu,“ mručel si pro sebe a bezděčně na papírky škrábal další lži.

Když vtom na jeden lísteček celkem nevědomky napsal: „Autorem příběhů o Pinocchiovi je Carlo Collodi.“

A papírek skončil na hromádce s ostatními výmysly. Pinocchio, který nikdy v životě nečetl žádnou knížku, si myslel, že je to lež jako každá jiná, a nechal ji proletět hlavou, jen aby ji ze sebe mohl co nejrychleji vydrmolit.

A tak se přihodilo, že poprvé ve svém životě, a navíc z čiré nevědomosti, řekl pravdu. A jakmile ji vyslovil, všechno to vylhané dřevo se proměnilo v prach a piliny, všechno bohatství se vytratilo, jako by ho vítr odfoukl, a chudý Pinocchio se zase ocitl ve svém starém domku bez nábytku a neměl ani kapesníček, aby si otřel slzy.

Třetí závěr

Pinocchio bohatl každým dnem a nepochybně by se stal nejbohatším mužem světa, kdyby jednoho dne do toho kraje nezavítal chlapík světem protřelý, který věděl i to, že jakmile bude Pinocchio donucen říct pravdu, všechno jeho bohatství se rozplyne jako dým.

„Pane Pinocchio, jak bych. . . víte. . . vy si určitě dáváte velký pozor, abyste neřekl ani tu nejtěšnější pravdu, a to ani omylem, jinak byste měl po legraci. Chápu to dobře? Ano, ano. Mimochodem – tahle vilka je vaše?“

„N-ne,“ zdráhal se Pinocchio.

„Tak to si ji vezmu. Je mi jako šitá na míru. A tyhle továrny, jsou vaše?“

„N-ne,“ na to zkormouceně Pinocchio, jen aby neřekl pravdu.

„Skvělé, ty si vezmu taky.“

Takhle si onen chlapík postupně přivlastnil auta, kamiony, televizor, zlatou pilku. Pinocchia přepadala smutek, ale radši by si nechal jazyk vyříznout, než by řekl pravdu.

„Mimochodem,“ napadlo chlapíka nakonec, „je váš nos opravdu váš?“

Pinocchio vybuchl: „To si pište, že je můj! Ten mi neodnesete! Nos je můj a běda tomu, kdo se ho jen dotkne!“

„To máte naprostou pravdu,“ smál se chlapík.

A v tu chvíli se veškeré Pinocchiovo dřevo proměnilo na třísky a celé bohatství na prach, pak se zvedl silný vítr a úplně všechno, včetně onoho tajuplného chlapíka, odnesl. Pinocchio tam zůstal dočista sám a chudý. Neměl ani jednu pastilku proti kašli, kterou by si mohl dát do pusy.

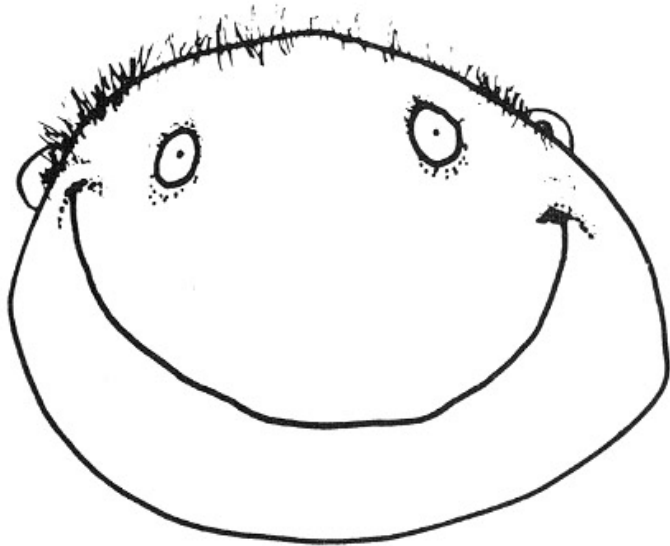
přeložil Ondřej Vimr

Shel Silverstein

To já v tvém věku

„Tak co, jdeš ze školy?“ řekl strejda.
„Kdepak, já jezdím autobusem.“
„Cože? To já v tvém věku,“ pravil,
„jsem ráno běhal pět mil klusem.“
„A kolik zvedneš?“ začal zase.
„Dva pytle zrní!“ „Cože?“ smál se,
„to já v tvém věku řídil valník
a v každý ruce držel prase.“
„A kolikrát ses pral?“ chtěl vědět.
„Dvakrát – a pokaždý mě zbili.“
„To já v tvém věku,“ ušklíbl se,
„jen vstal a všichni pelášili.“
„A kolik je ti?“ zamračil se.
„Devět a půl.“ „A helemese!“
Strejda se zved a vypnul prsa:
„To mně v tvém věku bylo deset!“

přeložili Zuzka Šťastná a Standa Rubáš

Dlouhá šála

Že si mám sundat tu šálu
a chvíli si pohovět vsedě?
No dobrá, synku, tak na chvilinku,
ale nejdřív bys měl něco vědět.

Před lety prohrál jsem souboj
s hrabětem z Mrchodavů.
Mně uklouzla noha,
on vzal meč – a ouha!
Naráz mi ušmíknul hlavu.

Sebral jsem ji a zas nasadil,
jenže už nechtěla zpátky.
Tak jsem ji pořádně přivázal
tímhle tím kusancem látky.

Od těch dob nedávám šálu
na věšák do předsíně.
Nechtěl bys, aby ta viklavá hlava
přistála někomu v klíně. . .

Tak, teď víš všechno. A jestli se
opravdu odmítáš bát
a pořád si myslíš, že měl bych tu šálu
odmotat. . .
MILERÁD!

přeložila Zuzka Šťastná

Dobrotivá teta

Má teta Jíra dbá na práva zvířat,
na Den zvířat vždycky pookřívá.
A i když má kabát s límcem z liščí kůže,
ta liška, co nosí, je živá.

Jak tak stojím. . .

Jak tak stojím na lokti
s prstem v levém uchu,
okusuju pampelišku,
Juchú! – výskám v duchu.
Pozoruju housenku
vprostřed mého čela,
hledím kamsi
a říkám si:
„Proč to vlastně dělám?“

Věčně nespokojená

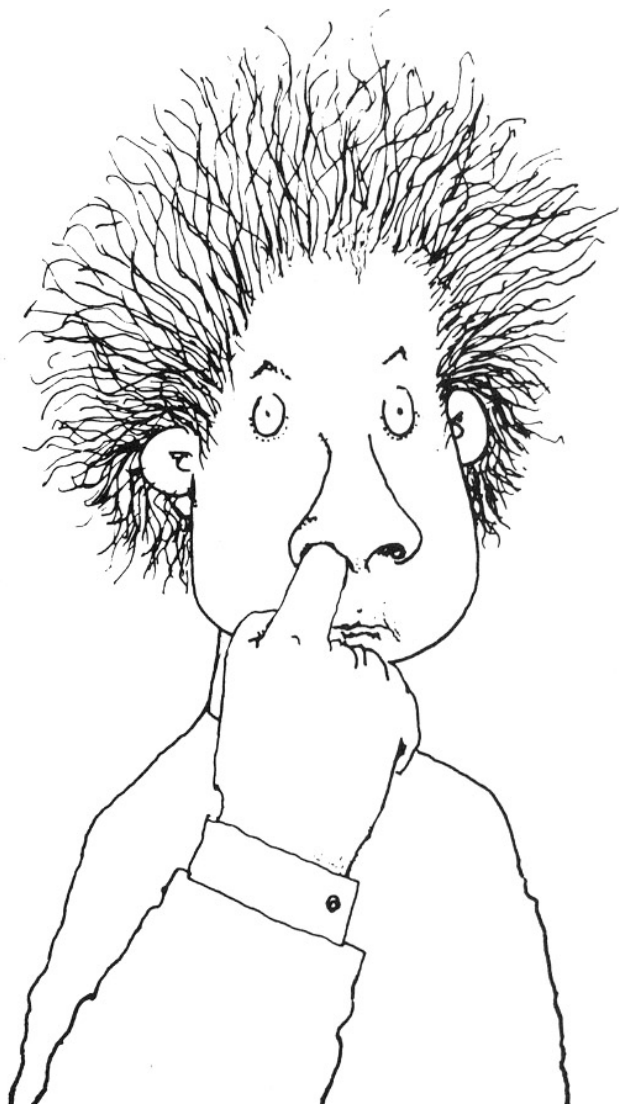
Támhle ta paní
má hlavu v dlaních.
Vzdychá a mračí se, prý má pech.
Tolik si přála
mít vlastní kožich –
a teď se nemůže zbavit blech. . .

Zuzka Šťastná

Modlitba malého sobce

Dříve než ulehnu do podušek,
modlím se za spásu svojí duše.
A kdybych náhodou nedožil rána,
modlím se, aby Bůh mé hračky zlámal,
aby si s nima nikdo nemoh hrát.
Ámen. . . Jdu spát.

Tři žihadla

Když Jirku píchla včela, slyšeli,
jak řek: „Je lepší zůstat v posteli!“
Když Frantu píchla, zaslechli ho lkát:
„Proč všechno musím odnést vždycky já?“
To Kuba, když ho píchla do čela,
řek: „Zas vím něco navíc o včelách.“

Přátelství

Přišel jsem na to, jak budeme přáteli.
Není to těžké, takže to zvaž:
Řeknu ti prostě, co všechno máš udělat,
a ty to uděláš!

Přeplněná vana

V téhle vaně je nějak moc dětí.
Lokty a kolena – vše v jedné zmeti.
Žáda jsem umyl už troje,
žádná však nebyla moje.

Bláznivá Johana

„Nejez rukama,“ řekla jí maminka.
„Dobře,“ na to Johana,
a jedla nohama!

Vyšetření

Zašel jsem k lékaři.
Řekl mi: „Řekni á. . .“
Z krku mi vytáhl
botu a angličák,
brusli a bublifuk,
pak řekl: „Víš,
měl by sis dát větší
pozor, co jíš.“

Něco nového

Říkali: Zkus něco vymyslet,
tak aby koukal celý svět.
Paraple z papíru pak ale
žádný si netroufl vyzkoušet.

Recyklovatelnou žvýkačku
nechtěli. . . Však já je nenutím.
Nikdo též netoužil ochutnat
zmrzlinu s hořčičnou příchutí.

Teď jsem však vymyslel bezva člun:
když do něj nacáká, člověče,
vytáhneš z jeho dna velký špunt
a všechna voda z něj vyteče.

přeložil Lukáš Novák

Tage Danielsson: Jak slova začala být na příděl

(pohádka pro děti starší 18 let)

Jednoho dne povídá Pán Bůh svojí ženě:

„Ty, Elvíro, to je vážně hrůza, jak ty lidi v jednom kuse melou pantem. To jejich bohapustý tlachání je poslední dobou snad ještě horší než dřív. Já vidím a slyším úplně všechno a už mi to popravdě řečeno pěkně leze na nervy.“

„Prosím tě, Josefe, co pořád máš?“ odpověděla Pánu Bohu jeho žena. „Nech ty chudáky lidi aspoň si trochu popovídat.“

„Popovídat, popovídat! Už mám těch plků tak akorát. Ať mě vezme rohatej, jestli já jim ty slova nebudu dávat na příděl.“

„Pak ale buď tak laskav a hleď si svého mužského pokolení,“ zavrčela paní Bohová. „Ať tě ani nenapadne sahat mi na ženské!“

„Nojo, nojo, přece se kvůli tomu nepohádáme,“ konejšil ji Pán Bůh. „Ono to snad aspoň trochu pomůže, když ztichnou všichni chlapi.“

Pán Bůh se zamyslel.

„Nebudu lakotit a pořádně jim nadělím,“ říkal si. „Dostanou deset tisíc slov na den, to jim propána musí stačit. Deset tisíc na den, to máme tři miliony šest set padesát tisíc slov ročně. . . na přechodný roky se vykašlu, ten jeden den snad můžou držet klapačku. . . na jednoho nějakých těch sedmdesát let. . . no, když jim přiklepnu sto milionů slov na hlavu, počítáno od narození, tak mají ještě slušnou rezervu na záhrobní řečnění.“

Pán Bůh dal mezi všechny lidi mužského pohlaví rozšířit oběžník s příslušným sdělením. Oznamoval v něm zároveň, že pokaždé, když někdo překročí rovný milion slov, zazvoní mu v uších. A když snad někomu bude z celého přídělu zbývat už jen posledních deset slov, bude mu v uších zvonit přerušovaně po dobu jedné minuty.

Ukázalo se, že Pán Bůh to jako vždycky spočítal správně. Všichni teď věděli, že slova jsou na příděl, a i ti nejvýřečnější muži planety se nad sebou vážně zamysleli pokaždé, když jim začalo zvonit v uších. „Možná že moc mluvím,“ říkali si v duchu. „Možná bych měl odtedka míň mluvit a víc přemýšlet.“ Potom se vždycky, než něco řekli, raději nejdřív zamysleli. Ke své velké radosti záhy zjistili, že mluví daleko souvisleji a zajímavěji než dřív, a díky onomu moudrému božímu rozhodnutí v životě dosáhli mnoha úspěchů.

Doposud svých sto milionů slov vyčerpali všehovšudy tři lidi.

První byl jeden farář. Celá léta vykládal Písmo v tak neuvěřitelně dlouhých kázáních, že mu z toho každou chvíli zvonilo v uších. Ale jeho to nijak neznepokojovalo, protože měl za to, že pro svoje

služebníky má Pán Bůh určitě někde připravenou nějakou slovní rezervu.

Jednou, když takhle v neděli začal kázat, ozvalo se právě ono dotěrné přerušované zvonění, které znamenalo posledních deset slov. Ani tentokrát si ale farář zvonku nevšímal.

„Však on šéf bude od tý dobroty a přihodí mi extra porci,“ říkal si lehkomyšlně.

Rozjímal právě nad tím, jak Ježíš kráčet po vodě, a srovnával jeho božskou vycházku s bezbožnými skutky hříšníků, kteří se v dnešní rozvrácené době koupou nahatí a v podnapilém stavu v jezírkách před budovami našich muzeí a jiných kulturních institucí. A pokračoval dál, jako by mu v uších nikdy nezazvonilo:

„A hříšník vám odpoví: Sem tam to roztočit není žádný hřích. . .“

Nato se v kostele rozhostilo zbožné ticho. Lidé se překvapeně probrali z polospánku. Tohle že měl být konec kázání? Podle všeho ano, farář tam stál s tváří v dlaních a nic víc už neříkal. Po chvíli se rozezněly rozpačité varhany.

Toho dne se všichni ke své velké radosti vrátili z kostela do hospody za kamarády dříve než obvykle, posílení na duchu slovy pana faráře, že „sem tam to roztočit není žádný hřích“.

Farníci si pochvalovali, že „dneska to bylo ale obzvlášť vydařené kázání“, a nikdo z nich nechápal, proč pana faráře od téhle neděle přeložili na jedno tiché místo v církevní správě.

Jako druhý v pořadí doplatil na přidělovou reformu jeden PÍ ÁR, agent pro styk s veřejností, který zastupoval společnost na výrobu pracího prášku. Jeho práce spočívala v tom, že se od rána do večera, hlavně při obědch a večerích, choval úžasně mile ke všem, kdo s jeho firmou přišli do styku. A na to vemte jed, že tenhle agent pro styk s veřejností znal všechny legrační historky o pracích práscích, co jich na světě je, a k tomu ještě nějaké navrch. Když mluvil, dokázal se navíc nepřetržitě usmívat a předvádět svůj běloskvoucí chrup, pročež z něj a z jeho pracího prášku byli všichni celí pryč.

„S každým slovem, které vyslovím, si někdo někde na světě dá prát ponožky v našem pracím prášku,“ prohlašoval s neodolatelným úsměvem na rtech. Zjistili mu to na statistickém oddělení, takže to byla pravda pravdoucí.

Tomuhle PÍ ÁR pochopitelně zvonilo v uších dost často. Malinko pokaždé zvážněl a už si ten den před obědem raději neobjednal suché martini, protože suché martini mu vždycky parádně rozvázalo jazyk, takže se mu pak z usměvavých úst valily potoky milých slov a úžasných sloganů, v kterých se drogisté i členky sdružení Praktická hospodyňka s úžasem topili.

Když došlo na ono poslední zvonění, byl právě na pracovním obědě s delegací z Institutu pro výzkum chodu domácnosti. Svoje suché martini už si pro ten den vypil, a než si stačil uvědomit, že tentokrát mu v uších zazvonilo naposledy, vyklouzla mu další úžasně milá hláška:

„Použijte nejdřív běžný prací prášek a uvidíte ten rozdíl!“

Teprve pak mu to došlo. Proboha, posledních deset slov! A tohle bylo devět! Jediné slovo, říkal si, poslední slovo!

Vytáhl z náprsní kapsy svého úžasného saka miniaturní balení onoho pracího prášku – nosil ho totiž pořád s sebou – a do skleničky s vínem si nasypal smrtelnou dávku. Pak s běloskvoucím úsměvem pokynul unešeným úředníkům z Institutu pro výzkum chodu domácnosti a zvolal:

„Úžasně!“

Nato obsah skleničky vypil a elegantně se mrtev skácel k zemi. Protože pro takového agenta pro styk s veřejností je zcela nepřed-

stavitelné žít a nemoci přitom v jednom kuse říkat něco milého a úžasného.

Teď jste asi zvědaví, kdo byl tím posledním šťastlivcem, který vyčerpal svých sto milionů slov. Byl to jeden politik. Tenhle politik se vám toho tolik navysvětloval a nažaloval a navykrucoval a nalhal a nahartusil, že ještě než mu bylo padesát, zazvonilo mu v uších podevřetevedesáté.

Schylovalo se tehdy k volbám a náš politik seděl u jednoho stolu s šesti svými protivníky a jedním ředitelem rozhlasu, právě totiž probíhala televizní debata. A tenhle politik se upřeně zahleděl přímo do kamery a za přidělený čas, který mu byl pečlivě odměřen, pronesl jedenáct tisíc pět set šedesát tři slov, z nichž námátkou můžeme jmenovat sociální jistoty, veřejnost, důchodová reforma, lžete, životní úroveň, spiknutí, voliče zajímá, důchodová reforma, nesmysly, plánování, privatizace, obyčejný člověk, sociálně slabší občané, důvěra a důchodová reforma.

Zrovna když měl přednést svou závěrečnou výzvu k voličům, začalo mu přerušovaně zvonit v uších. Tak ho to vyvedlo z míry, že naprosto spontánně a před celým národem prohlásil:

„Už jsem toho nažvanil tolik, že budu radši držet hubu.“

A právě díky tomuhle závěrečnému prohlášení byl zvolen premiérem a vládl po dlouhý čas.

Jelikož už netrávil tolik času umlouváním voličů a mohl místo toho celé dny přemýšlet a vyřizovat všelijaké záležitosti, stal se z něj ten nejlepší premiér, jakého tahle země kdy měla, jak to také stojí psáno ve stranické ročence.

A jestli neumřel, vládne dodnes.

A právě teď, v okamžiku, kdy tohle čtete, rekapituluje Pán Bůh pro svoji ženu výsledky velké přidělové reformy.

„Slyšíš, jak se pánové krásně ztišili?“ povídá. „Teď už jen stačí reformu rozšířit na ženské plémě, co říkáš? Zrovna ty bys měla být pro. Když pořád omíláš tu svoji emancipaci. . . “ (V skrytu duše si Pán Bůh říkal, že úplně ze všeho nejlepší by bylo zahrnout do téhle reformy i vlastní manželku, ale nahlas to samozřejmě neřekl.)

„Emancipaci, emancipaci,“ odsekla mu Paní Bohová. „Josefe, pro ženské zavedeš slovní přiděly leda přes mou mrtvolu.“

Jenže ona je Paní Bohová nesmrtelná. Což je taky vaše jediná klika, vy drbny užvaněný!

přeložila Anežka Kuzmičová

Mark Twain: Dobrodružství Toma Sawyera

Předmluva

Většina dobrodružství, o nichž se píše v této knize, se skutečně stala; některá jsem zažil já sám, ostatní se přihodila mým spolužákům. Huck Finn je popsán podle skutečnosti; Tom Sawyer také, ale ne podle jediné předlohy; spojují se v něm vlastnosti tří chlapců, které jsem znal, a z toho důvodu patří ke stavbám ve smíšeném architektonickém slohu.

Podivné předsudky, o nichž se občas zmiňuji, byly v době, kdy se tento příběh odehrává, tedy před třiceti až čtyřiceti lety, mezi dětmi a otroky na západě běžně rozšířené.

I když jsem psal svou knížku především pro pobavení chlapců a děvčat, doufám, že ji kvůli tomu neodloží ani pánové a dámy, neboť součástí mého plánu bylo připomenout vlídně i dospělým, jací kdysi byli, co prožívali, jak uvažovali a mluvili a jaké neplechly občas tropili.

Hartford, 1876

Kapitola I.

„Tome!“

Žádná odpověď.

„Tome!“

Žádná odpověď.

„To bych ráda věděla, kde ten kluk zase vězí. Tóóóóóóóóóó!“

Stará paní si posunula brýle na špičku nosu a rozhlédla se nad nimi po pokoji; pak si brýle postrčila na čelo a dívala se pod nimi. Aby se dívala vnitřkem obrouček, když hledala tak nepatrnou věc, jako je kluk, to ne. Byly to její nejlepší brýle, její zamilované, a měla je jen pro parádu, ne aby něco viděla; stejně tak dobře si mohla nasadit třeba plotýnky od sporáku. Chvilí se tvářila bezradně a potom pronesla ne moc přísně, ale dost hlasitě, aby ji mohla slyšet i skříň: „Jen se těš, ty kluku. Až tě chytím, tak. . .“

Nedokončila větu, protože jak se zrovna v tu chvíli ohýbala a šťárala smetákem pod postelí, musela se znovu nadechnout, aby její šťouchance byly dost důrazné. Ale vymetla jenom kočku.

„To je ale čertovo kvítko!“

Přešla k otevřeným dveřím, postavila se na práh a vyhlédla do šlahounů rajčat a statných durmanů, které rostly na zahrádce. Tom nikde. Pozvedla hlas a v úhlu co nejdelšího dostřelu křikla:

„Tóóóóóóóóóó!“

Za zády jí něco šustlo a stará paní se otočila právě včas, popadla kluka za šos a znemožnila mu útek. „Tady je! Taky mě mohlo napadnout, že bude v komoře. Cos tam dělal?“

„Nic.“

„Nic! Podívej se na ty ruce a pus! Co je to?“

„Já nevím, teto.“

„Ale já vím. Zavařenina je to, abys věděl. Kolikrát jsem ti říkala, že tě stáhnou z kůže, jestli ji nenecháš na pokoji. Podej mi rákosku.“

Proutek se vznesl do vzduchu – situace byla zoufalá.

„Jé! Koukni, tetičko! Za tebou!“

Stará paní se otočila, chňapla po sukni, aby si ji nepřišlápla, a než se stačila vzpamatovat, kluk byl pryč. Vyhoupł se přes vysoký prkenný plot a zmizel. Teta Polly na okamžik strnula v údivu a pak se tiše rozesmála.

„Rošťák! Že já mu na to vždycky skočím! Napálil mě už tolikrát, že bych si na něj měla dávat lepší pozor. Jak jsem stará, tak jsem hloupá. Starého psa novým kouskům nenaučíš, jak se říká. Ale propanákrále, on žádný z těch svých kousků neopakuje dvakrát, pokaždé si vymyslí něco nového, a jak má člověk vědět, s čím zas přijde? Mám dojem, že přesně ví, jak dlouho mě může týrat, než se dopálím, a taky ví, že když mě na chvílku odláká nebo rozesměje, má vyhráno – pak už ho nemůžu ani seřezat. Svatá pravda, nejsem na toho kluka dost přísná, Pánbůh to ví. Škoda rány, která padne vedle, jak praví bible. Já vím, že na mě padnou hříchy a utrpení za nás oba. Šijou s ním všichni čerti, ale je to moje krev! Syn nebožky sestry, chudáček malý. Místo abych ho zlískala, je mi ho líto. Když ho nechám běžet, mám pak výčitky svědomí; ale když ho uhodím,

mé staré srdce nad ním usedá. Ba, člověk zrozený z ženy je smrtelný a nenapravitelný, jak praví Písmo, a tak to bude. Dnes odpoledne určitě půjde za školu a já mu zítra budu muset dát za trest nějakou práci. Hrozně nerada ho nutím pracovat v sobotu, když mají ostatní kluci volno, ale on má k práci větší odpor než k čemukoli jinému, a tak musím aspoň někdy konat svou povinnost, abych nebyla příčinou mravní zkázy toho dítěte.“

Tom byl skutečně za školou a měl se báječně. Domů se vrátil na poslední chvíli, aby ještě stihl s malým černouškem Jimem narezat na zítřek dříví a naštípat před večerí třísky – nebo spíš právě včas, aby stihl Jimovi vylíčit svá dobrodružství, zatímco Jim udělal tři čtvrtiny práce sám. Tomův mladší bratr (či spíše nevlastní bratr) Sid měl už své povinnosti splněné a všechny třísky posbírané, jelikož to byl tichý chlapec a neměl dobrodružnou a neklidnou povahu. Zatímco Tom večerel a v nestřežených chvílkách kradl cukr, teta Polly mu kladla pořádné a lstivé otázky, aby ho lapila do pasti usvědčujících odpovědí. Tak jako mnoho jiných bezelstných duší i ona se opájela klamnou představou, že má talent vymýšlet záluďné diplomatické finty. S oblibou spřádala své průhledné sítě, které považovala za vrchol prohnání.

„Ve škole bylo dnes docela teplo, že, Tome?“

„Ano, tetičko.“

„Hodně teplo, vid?“

„Ano, tetičko.“

„Nechtěl ses jít radši koupat, Tome?“

V Tomovi hrklo – projelo jím neblahé tušení. Zkoumavě se zaměřil na tetu Polly, ale z její tváře nic nevyčetl, a tak zamumlal:

„Ne, tetičko – teda ani moc ne.“

Stará paní sáhla Tomovi na košili a řekla:

„Nejsi moc rozpálený.“ Byla spokojená, že objevila, že košile je suchá, a přitom na sobě nedala znát, co má za lubem. Tom ale hned poznal, odkud vítr vane, a dalším tahem tetu předběhl.

„Smočili jsme si s klukama hlavu pod pumpou. Vidiš? Mám ji ještě mokrou.“

Tetu Polly mrzelo, že tento nepřímý důkaz přehlédla, a tudíž ho už nemůže použít. Pak ji osvítil nový nápad.

„Když jste si pumpovali vodu na hlavu, nemusel sis, Tome, odparat ten límec u košile, co jsem ti přišila? Rozepni se!“

Tomova tvář se rozjasnila. Rozepnul si kabát. Límec byl na svém místě.

„No dobře! Už tě nechám. Byla jsem si skoro jistá, že se místo školy půjdeš koupat. Ale prominu ti to. Nejsi, Tome, asi tak špatný, jak vypadáš. Mile jsi mě překvapil. Tentokrát.“

Trochu litovala, že její bystrozrak selhal, a zároveň se radovala, že Tom byl kupodivu také jednou hodný a poslušný.

Ale Sidney řekl:

„Teti, zdá se mi, že ten límec přišívala bílou nití. A teď je přišitý černou.“

„Samozřejmě že jsem ho přišila bílou! Tome!“

Tom na nic dalšího nečekal. Na útěku se ještě mezi dveřmi otočil:

„Za tohle tě zbiju, Sidánku.“

Na bezpečném místě si Tom prohlédl dvě velké jehly zapíchnuté do klopky sáčka. Jedna byla omotaná černou nití, druhá bílou. Tom si povzdechl:

„Nebýt Sida, vůbec by si toho nevšimla! Krucipísek! Někdy to přišije bílou a někdy černou. Proboha živého, proč to nešije jednou a tou samou – já to nestíhám sledovat! Ale za tohle Sida namouduši zbiju, a jestli ne, tak ať visím!“

Tom nebyl žádný vzorný vesnický chlapeček. Ale jednoho takového dost dobře znal – a nesnášel.

Jenže za dvě minutky nebo snad i dřív na všechny starosti zapomněl. Ne že by byly menší než mužské starosti každého jiného muže, ne že by mu mihn ztrpčovaly život, ale zastínil je nový silný zážitek, který mu je všechny na čas vyhnal z hlavy – lidé obvykle ve víru nového podnikání zapomínají na své minulé nezdary. Tím novým zážitkem byl úplně jiný způsob hvízdání, který mu nedávno předvedl jeden černocho. Tom se už nemohl dočkat, až se ho začne v ústraní učit. Byl to takový zvláštní ptačí trylek, melodické cvrlikání, které vznikalo tak, že člověk uprostřed tónu rozvibroval jazyk proti hornímu patru. Čtenář si patrně vzpomene, jak se to dělá, pokud byl někdy kluk. Tom projevil tolik vytrvalosti a píce, že na to brzy přišel, a kráčel ulicí s písní na rtech a duší plnou radosti. Připadal si jako hvězdář, který právě objevil novou planetu. Nemůže být ale pochyb, že hvězdářova radost se svou silou, hloubkou a číroostí zdaleka nevyrovná radosti klukovské.

Letní večery byly dlouhé. Ještě pořád nebyla tma. Tom najednou přestal hvízdát. Stál před ním cizí kluk, jen o málo větší než on. Příchod každého nového člověka – bez ohledu na věk a pohlaví – vzbuzoval v ospalé vesnici Saint Petersburgu velký rozruch. A tenhle kluk byl kromě toho pěkně oblečený – až moc pěkně na obyčejný všední den. Bylo to něco nevídaného. Měl úhlednou čapku, zbrusu nový modrý soukenný kabátek zapnutý až ke krku, nažehlené dlouhé kalhoty. Na nohou boty, i když byl teprve pátek. A na krku dokonce vázanku z barevné stužky. Obklopovala ho vůně města, která Toma nepředstavitelně dráždila. Čím déle se na ten zázrak díval, tím víc ohrnoval nos nad jeho eleganci a tím ubozejší mu začalo připadat vlastní oblečení. Žádný z chlapců nepromluvil. Sotva se pohnul jeden, pohnul se i druhý – úkrokem stranou, po obvodu kruhu. Celou dobu stáli proti sobě a nespouštěli ze sebe oči. Nakonec Tom řekl:

„Já tě zbiju!“

„To chci vidět.“

„Taky že uvidíš.“

„Stejně mě nepřepereš.“

„Přeperu.“

„Nepřepereš.“

„Přeperu.“

„Nepřepereš.“

„Ale jo.“

„Ale ne.“

Chvilé rozpačitého ticha. Pak se Tom zeptal:

„Jak se jmenuješ?“

„Co je ti po tom?“

„Když budu chtít, něco mi po tom bude.“

„A proč nechceš?“

„Ještě pípni, a uvidíš.“

„Píp, píp, píp! Teď se ukaž.“

„Ty myslíš, že seš děsně vtipnej, že jo? Kdybych chtěl, zbil bych tě i s jednou rukou přivázanou za zády.“

„Tak proč mě nezbijješ? Proč jenom říkáš, co bys, kdybys?“

„Zbiju tě, jestli si na mě budeš dovolovat.“

„To určitě – takových jako ty jsem viděl hejna. . .“

„Ty vtipálku! Myslíš, že se na mě budeš vytahovat? A co to máš na hlavě?“

„Jestli se ti ta čepice nelíbí, máš smůlu. A opovaž se mi ji shodit! Kdo mi ji ukradne, tomu ruka upadne!“

„Kecáš!“

„Nápodobně.“

„Kecáš, neparuješ se, a skutek utek! Dej si odchod, jo?“

„Jestli se naštvu, popadnu šutr a roztřískám ti kebuli.“

„Už tě vidím.“

„Hned uvidíš!“

„No tak pojd'. Proč pořád jenom kecáš? Proč nic neuděláš? Ale já vím proč. Máš strach.“

„Nemám.“

„Máš.“

„Nemám.“

„Máš.“

Další odmlka, další pátravé pohledy. Chlapci stáli tak těsně u sebe, že se skoro dotýkali ramen. Tom řekl:

„Koukej mazat.“

„Proč já? Běž si sám.“

„Ani mě nenapadne.“

„Mě taky ne.“

Oba stáli pevně rozkročení, aby ukázali svou sílu a odhodlání, škaredili se a vrhali po sobě nenávistné pohledy, ale žádný nezískal převahu. Tak se spolu měřili, až byli celí rozpálení a rudí, nakonec se oba opatrně stáhli a Tom prohlásil:

„Seš zbabělý štěně. Řeknu o tobě staršímu bráchovi a ten tě zbije maličkem, když ho na tebe pošlu!“

„Na tvýho bráchu kašlu! Můj brácha je mnohem starší, a navíc tak velkej, že toho tvýho klidně strčí do kapsy!“ (Oba bratři byli vymyšlení.)

„Kecáš.“

„Říkáš ty: a co říkáš ty, je lež jako věž.“

Tom nakreslil palcem u nohy na zemi čáru a řekl: „Jestli se opovážíš ji překročit, zbiju tě, že nevstaneš. Kdo to zkusí, ať si mě moc nežádá!“

Nový kluk čáru okamžitě překročil a povídá:

„Když myslíš, tak pojd'.“

„Necpi se na mě a dej si radši pozor!“

„Říkal jsi, že mě zbiješ, tak to zkus.“

„Hrome, za dva centy tě fakt zbiju!“

Nový kluk sáhl do kapsy, vytáhl dva lesklé měďáky a s úšklebkem je podával Tomovi.

Tom je smetl na zem.

Vzápětí po sobě kluci skočili jako dva kocouři a začali se válet v jednom klubku po zemi; během jediné minuty si škubali vlasy a rvali šaty, jeden druhého drápali a mlátili do nosu, pokryti prachem dobývali svou slávu. Postupně se ve změti těl začaly rýsovat jasnější tvary a z bitevní vřavy se vynořil Tom. Seděl obkročmo na novém chlupci a bušil do něj pěstmi.

„Vzdáváš se?“

Kluk se kroutil a zmítal, aby se mu vysmekl. Brečel hlavně vzteky.

„Řekni, že se vzdáváš!“ Bušení pokračovalo.

Konečně neznámý přidušeně hlesl: „Vzdávám se!“

Tom ho nechal vstát a řekl:

„Snad tě to poučí. Příště si dávej bacha, na koho si začneš dovolovat.“

Nový chlapec si na odchodu oprašoval šaty, vzlykal a popotahoval, občas se otáčel, potřásal hlavou a hrozil Tomovi, co mu provede, „až ho příště chytí“. Tom se tomu jen smál a odcházal jako vítěz; sotva se ale obrátil, popadl nový kluk kámen, rozmáchl se a trefil Toma do zad; a pak vzal nohy na ramena a pelášil pryč jako zajíc. Tom pronásledoval toho zrádce až domů, takže zjistil, kde

bydlí. Zaujal stanoviště u vrat, aby vylákal soupeře ven, ale ten se na něj jenom šklebil z okna a odmítal vylézt. Konečně vyšla ven soupeřova matka, prohlásila, že Tom je zlý, nevychovaný a sprostý chlapec, a poslala ho pryč. Tom šel, ale řekl si, že tohle si ten hošánek ještě vypije.

Domů dorazil dost pozdě večer, a když potichoučku vlezl dovnitř oknem, padl rovnou do léčky nastražené číhající tetou. Když teta Polly spatřila stav jeho šatstva, její rozhodnutí, že Tomovi změni volnou sobotu v domácí vězení a nucené práce, se stalo skálopevným a nezvratným.

Kapitola II.

Přišlo sobotní ráno a celý letní svět byl zářivý, svěží a překypující životem. V každém srdci zněla písnička; a když to srdce bylo mladé, melodie se drala až na rty. V každé tváři se zračila radost, z každého kroku vyzařoval elán. Kvetly akáty a vzduch byl prosycený jejich vůní.

Vrch Cardiff, který se tyčil vzadu nad vesnicí, se zelenal svým porostem a takhle z dálky vypadal jako Země zaslíbená, lákající ke snům a lenošení.

Tom vyšel na chodník s kbelíkem vápna a štětkou na dlouhé holi. Podíval se na plot – z okolní přírody rázem vyprchala všechna radost a do duše padl temný stín. Skoro třicet metrů prkenného plotu nejmíň dva a půl metru vysokého! Tomovi se zdálo, že svět je pustý a život k neunesení těžký. S povzdechem namočil štětku a přetáhl horní prkno. Totéž zopakoval podruhé a potřetí, porovnal nepatrný natřený proužek s obrovským světadílem neobílené plochy a vysíleně se posadil na bednu. Z branky vyhopkal Jim, v ruce měl plechový kbelík a zpíval si písničku Holky z Buffala.

Chodit pro vodu k obecní pumpě byla pro Toma vždycky příšerná otrava, ale teď mu to najednou nepřipadalo tak strašné. Vzpomněl si, že u pumpy bývá vždycky plno lidí. Bílé, snědé i černé děti tam čekaly ve frontě, až na ně přijde řada, posedávaly, vyměňovaly si hračky, hádaly se a poštuchovaly, vymýšlely různé legrácky. Tom si hned vzpomněl, že i když pumpa je sotva sto padesát metrů od domu, Jim se s plným kbelíkem nikdy nevrátil dřív než za hodinu, a to pro něj většinou ještě musel někdo skočit.

„Hele, Jime, já tu vodu přinesu, když budeš chvíli natírat,“ navrhl.

Jim zavrtěl hlavou: „To nejde, mladej pane. Mám nařizeno přinést vodu a s nikým se cestou nevybavovat. A hlavně s našim mladým, říkála milospani. Prej po mně bude určitě chtít, abych šel za něj bílit, ale já ho nesmím poslouchat a mám si hledět svýho – ona prej na to bílení, přísámbohu, osobně dohlídne.“

„Tyhle řeči nemůžeš brát vážně, Jime. Ona se jen potřebuje vypovídat. Dej sem ten kýbl – za chvílku jsem zpátky. A ona se to nikdy nedoví.“

„To nemužu, mladej pane. Milospani by mi utrhla obě uši. Namouduši že jo.“

„Ta? Ta přece nikomu neublíží – leda že člověka ťukne do hlavy náprstkem, a to nic není. Nebo snad jo? Ona jenom tak vyhrožuje, ale ty její řeči nebolí. Teda dokud nezačne brečet. Víš co, Jime, dám ti kuličku. Dám ti bílou kuličku!“

Jim zakolísal.

„Velkou bílou kuličku, Jime. Tou můžeš házet jako první.“

„Božítku, ta je opravdu krásná; moc krásná! Jenom nevím, co by tomu řekla milospani, mladej pane.“

„A jestli chceš, ukážu ti taky ukopnutý palec.“

Jim byl jen člověk a lákadlo bylo silnější než on. Postavil kbelík, sáhl po bílé kuličce a se soustředěným zájmem se sklonil nad palec, ze kterého Tom odmotával obvaz. V příštím okamžiku pádil ulicí s kýblem v ruce a palčivým obtiskem na zadku, zatímco Tom horlivě bílil plot a teta Polly opouštěla bitevní pole s bačkorou v ruce a vítězným leskem v oku.

Tomova energie se však brzy vyčerpala. Začal v duchu přemítat, jaké zábavné hry si na dnešek naplánoval, a jeho utrpení se ještě znásobilo. Za chvíli se začnou kolem trousit kluci vyrážející na různé průzkumné výpravy a budou si z něj utahovat, že musí natírat – už jen tohle pomyšlení páliho jako oheň. Vytáhl z kapes všechny poklady a obhlížel je. Rozlámané hračky, kuličky a pár dalších tretek – možná by se za ně dala vyměnit jedna práce za jinou, ale určitě nestačily na to, aby si za ně člověk koupil celou půlhodinku kýžené svobody. Tom strčil svůj skrovný majetek zpátky do kapsy a zavrhl myšlenku, že si zkusí kluky koupit. A v této těžké a beznadějně chvíli ho znenadání osvítil nápad. Byl to báječný, vskutku geniální nápad.

Popadl štětku a pustil se v klidu do práce. Za okamžik se na obzoru vynořil Ben Rogers, jehož posměchu se Tom obával ze všeho nejvíc. Ben si v chůzi občas poskočil – krok, hop a skok –, což svědčilo o tom, že má dobrou náladu a těší se na příjemné zážitky. Hryzal jablko a vydával táhlé melodicky houkavé zvuky, po nichž následovalo hluboké bim bam bim, bim bam bim, neboť představoval parník. Když připlul blíž, ubral rychlost, zakormidloval doprostřed ulice, nebezpečně se naklonil na pravobok, začal se nemotorně otáčet a opsal pomalý majestátní oblouk, jelikož ztělesňoval parník Big Missouri a musel neustále pamatovat na to, že má ponor dva metry sedmdesát. Byl zároveň lodí, kapitánem i lodním zvoncem, takže si musel představovat, že stojí na své vlastní horní palubě, vydává rozkazy a sám je vykonává.

„Stroje zastavit! Cingilingy ling.“ Parník popojel ještě kousek dopředu, skoro se zastavil a prováděl přistávací manévr u chodníku. „Stroje zpětný chod! Cingilingy ling.“ Napnul paže a spustil je podél těla. „Srovnat pravobok! Cingilingy ling! Šiú! Šiú, húúú, šiú!“ Jeho pravá paže při tom začala mocně kroužit, neboť představovala dvanáctimetrové koleso. „Srovnat levobok! Cingilingy ling! Šiú, šiú, húúú!“ Zakroužila i levá paže.

„Zastavit vpravo! Cingilingy ling! Zastavit vlevo! Cingilingy ling! Tam napravo ještě kousek! Zastavit stroje! Zvolna přirazit ke břehu! Cingilingy ling! Šiúúú, šiú! Přední lano! Hodte sebou! A uvazovací! Co tam s ním proboha děláte? Přehodte ho přes ten kůl a utáhněte smyčku! Uhněte z té rampy! Povolit! Stroje zastaveny, pane! Cingilingy ling! Ššššt-ššt-ššt!“ (Zkouška pojistných ventilů.)

Tom bílil dál a parníku si vůbec nevšímal. Ben ho chvíli sledoval a pak řekl:

„Hele, ty máš zaracha, co?“

Žádná odpověď. Tom si prohlížel svůj poslední tah okem umělce, pak ještě jednou jemně máznul štětkou a znovu zkoumal výsledek. Ben se postavil vedle něho. Tomovi se sbíhaly sliny na jablko, ale pokračoval v práci. Ben prohodil:

„Nazdárek! Musíš dneska makat, co?“

„Jé, to jsi ty, Bene? Ani jsem si tě nevšim.“

„Hele, já se jdu koupat. Nechceš jít taky? Ale ne, ty radši pracuješ, vid? No bodejť.“

Tom se na něj zamyšleně podíval a řekl:

„Tomuhle říkáš práce?“

„A ne snad?“

Tom se nenechal rušit z bílení a ledabyly utrousil:

„Možná jo, možná ne, copak já vím. Víím jen, že Toma Sawyera to dost baví.“

„Prosím tě, chceš tvrdit, že se ti líbí natírat plot?“

Štětka se nezastavila.

„Proč ne? Proč by se mi to nemělo líbit? Copak má člověk takovou příležitost každý den?“

Tom ukázalo celou věc v novém světle. Ben přestal okusovat jablko. Tom zakvedlal štětkou sem a tam – poodstoupil, aby zhodnotil výsledek, ještě tu a tam něco opravil a znovu si kriticky prohlížel své dílo. Ben sledoval každý jeho pohyb s rostoucím zájmem a soustředěním. Konečně se osmělil:

„Tome, půjč mi to na chvilku.“

Tom zaváhal; už chtěl skoro kývnout, ale pak si to rozmyslel.

„Ne, to by asi nešlo, Bene. Víš, teta Polly si na něm hrozně zakládá – je to plot do ulice, rozumíš. Kdyby byl za domem, tak by mi to nevadilo a jí taky ne. Ale ona si na tomhle plotě opravdu příšerně zakládá; musí se to natírat strašně pečlivě. Myslím, že možná ani mezi tisícem nebo dvěma tisíci kluků by se nenašel takový, který to umí udělat pořádně.“

„Ne – vážně? Prosím tě, dovol mi, abych to aspoň chvilku zkusil. Já na tvém místě bych ti to dovolil, Tome.“

„Moc rád bych, Bene, přísahám na totem, ale znáš tetu Polly. . . Chtěl to natírat Jim, ale nenechala ho. Chtěl to natírat Sid, a Sida taky vyhnala. Aspoň vidíš, jak na mě spoléhá. Kdyby ses do toho plotu pustil ty a něco se s ním stalo. . . “

„Ale houby! Taky to budu dělat pečlivě. Pusť, já to zkusím. Na, dám ti ten ohryzek.“

„Nezlob se, Bene, ale nejde to. Obávám se, že. . . “

„Dám ti ho celej!“

Tom mu předal štětku s neochotným výrazem ve tváři, ale radostnou horlivostí v srdci. A zatímco bývalý parník Big Missouri pracoval a potil se na slunci, odešel umělec na zasloužený odpočinek, posadil se do nedalekého stínu na soudek, klátil nohama, žmoulal jablko a chystal se k vraždění dalších nevinátek. Nebyla tu o ně nouze; každou chvíli se přiloudal nějaký kluk; přišel a začal se pošklebovat, ale potom zůstal a bílil. Když se Ben unavil, dal Tom příležitost Billymu Fischerovi, který mu na oplátku věnoval čerstvě opraveného draka, a když se i on unavil, nabídl se Johnny Miller – výměnou za mrtvou krysou a kus špagátu, aby se s ní dalo točit. A tak dál a tak dál, hodinu za hodinou. Tom, který ještě ráno třel bídu s nouzí, se odpoledne doslova topil v bohatství. Kromě věcí, o nichž tu už byla řeč, získal ještě dvanáct kuliček, hřeben na hraní i s hedvábným papírkem, střep z modré láhve, přes který se mohl dívat na svět, dělo vyrobené ze špulky od nití, klíč, jímž nešlo nic odemknout, kousek křídly, zabroušenou skleněnou zátku od karafy, cínového vojáčka, dva pulce, šest bouchacích kuliček, jednooké kotě, mosazný knoflík ke dveřím, psí obojek – ovšem bez psa – , rukojeť nože, čtyři proužky pomerančové kůry a shnilý okenní rám. Přitom se celý ten čas jen povaloval a lenořil v příjemné společnosti – a plot měl na sobě tři vrstvy nátěru! Kdyby mu nedošlo vápno, zruinoval by všechny kluky ze vsi.

Tom si říkal, že svět přece jenom není tak zlý. Aniž si to uvědomoval, objevil důležitý zákon lidského počínání: chceme-li přinutit muže nebo chlapce, aby něco opravdu chtěl, pak pro něj musí být těžké to získat. Kdyby byl Tom velký a moudrý filozof jako autor této knihy, právě nyní by pochopil, že všechno, co člověk musí dělat, je práce, kdežto všechno, co dělat nemusí, je hra. Pak by také snáz pochopil, proč se výroba umělých květin či jiná jednotvárná dřina nazývá prací, zatímco porážení kuželek a šplhání na Mont Blanc je jenom zábava. V Anglii žijí boháči, kteří denně kočírují dostavník se čtyřspřežím na trati dlouhé třicet až čtyřicet kilometrů jen proto, že je ta výsada stojí spoustu peněz; kdyby jim ale někdo nabídl, že jim za tuto činnost bude vyplácet mzdu jako za práci, hned by toho nechali.

Tom chvíli přemítal nad zásadní změnou svých majetkových poměrů a pak se zvolna vydal podat hlášení do hlavního stanu.

přeložila Jana Mertinová

Pranýř překladatelů

cajti E.M.Simmel, „Na jaře skřivan zaspívá naposledy“ – „A kde je? V Morgue, chcete tam zavézt? Když přijeli do Morgue. . . “ Hrůza, děs. . . a nebo ovlivnění E.A.Poem? :o)

abel TV program na Seznamu – „Nová cestománie – Nový Zéland. Ostrovy Maurů. Aneb Othello, Maor benátský.“

DJ Slamák ČT teď uvedla, že byl loni v Norsku ukraden „nejslavnější obraz [Edvarda Muncha] Vřískot.“ Kdo se vsadí, že to překládal z angličtiny někdo, kdo se rád dívá na horory? :)

Y.T. Včera v detektivce pozdě večer na ČT1: „(blablabla) od amerických Indiánů“.

Londo Tak se dívám po dlouhé době na Akta X, a kvůli „světelné šavli Luka Skywalkerera“ mě ani nemrzí, že jsem tuto epizodu dříve neviděl (-:

HedgeHog Tak tedy, z PUNISHERa – Kata: „FRONT TOWARD ENEMY“ – Protinepřátelská fronta (nápís na protipěchotní mině).

minor Film Sabrina: Cedula s nápisem „Please curb your unicorn“ přeložena coby „Prosím uzdu, tvůj jednorožec.“ Sabrina vzápětí vyndává igelitový pytlík. Taky se tam stále mluví o Merkury.

ChewieDC Tu tak sleduji DVD Gangs of New York a překladatel(ka) tam upěnlivě překládá „sneak thief“ jako zloděj hadů. . . a plno dalších hrůz. Jako by Intersonic vzal titulky z internetu, dal jim hnusnou žlutou barvu a narval na disk :(

ze serveru okoun.cz vyplavil Radim Kučera

Sticks and Stones
May Break Your Bones
but Words Will Never
Hurt You

Rozšířené vydání PLAV!u naleznete na adrese www.splav.cz.